

HET SLIJPEN EN POLIJSTEN VAN STENEN

door

H. A. ENKELAAR

Ongetwijfeld heeft Wind in zijn artikel (zie Publicatie IV, pag. 93 e.v.) een onderwerp aangesneden, dat reeds vele amateurs hoofdpijn bezorgde. Daar het echter heel wat meer facetten heeft dan in het bewuste artikel te vinden zijn, wil schrijver er nog een aantal punten aan toevoegen.

1e. Carborundum-blokken hebben beslist nadelen ten opzichte van het poeder: niet alleen zullen ze moeilijker te krijgen *) en naar verhouding duurder zijn, maar het oppervlak van blokken kan door beginners, — en dat zijn we zowat allemaal — spoedig bedorven worden, waarna het gehele blok voor ons doel onbruikbaar is geworden. Bovendien zal men nimmer een blok geheel op kunnen gebruiken.

Het carborundum-poeder daarentegen is veel algemener in zijn gebruiksmogelijkheden, zoals uit het volgende zal blijken.

Het is verkrijgbaar in vele maten, meestal genummerd: 60, 80, 120, 180, F, 2F (= FF) en 3F. Wij voor ons doel kunnen ruimschoots volstaan met 120 (1 kg, F en 3F beide 500 gram). Wie de genoemde hoeveelheden aanschafft en bovendien nog 500 g amaril (zie punt 5), heeft een werkvoorraad voor enige honderden stenen; iedere goede drogist zal ze kunnen leveren. Het carborundumpoeder wordt gebruikt op oude stukken glas, welke een ideale vlakke ondergrond leveren. Door toevoegen van water maken we een dunne brij, die we met een lepeltje steeds kunnen aanvullen.

2e. De voordelen van poeder boven blokken worden algemeen erkend, zowel door vakmensen als door amateurs. Op onze Universiteiten gebruikt men het voor de vervaardiging van de bekende slijpplaatjes, terwijl de over de gehele wereld verspreide duizenden amateur-astronomen hun eigengeslepen spiegeltelescopen zonder uitzondering vervaardigen met de hierboven genoemde nummers carborundumpoeder.

3e. Helaas is het slijpen van zwerfstenen een tijdrovende geschiedenis en tevens niet zonder vermoeienis. Gelukkig, dat men tijdens

---

*) (Red.). Eij de firma G. W. Reichel, Floemgracht 130, Amsterdam, zijn de carborundumblokken M 36, L 60, L 100, L 150, L 200 weer te verkrijgen.

het slijpen uit de hand zonodig een boek kan lezen, mits dit niet teveel aandacht vraagt, b.v. een vlotte roman. Het is aan te bevelen geen groter stukken onderhanden te nemen dan 10, hoogstens 25 cm². Anders schijnt er geen einde aan het werk te komen.

4e. Zeer vlot echter gaat het machinale slijpen! Een oude stofzuiger-, of nog beter wasmachinemotor is hiervoor zeer geschikt. Deze kan een vertikaal staande as aandrijven, die we kunnen maken van een naaf van een motorrij wiel of transportfiets. Bovenop bevestigt men een rond schijfje stevig aluminium van b.v. 15 cm diameter. Het poeder „vreet” zich vast in het zachte metaal dat zodoende een ideale slijpschijf vormt. Aandrijven met een riempje zoals bij een trapnaaimachine; nooit met tandraden die veel lawaai maken en bij storing kans geven op verbranding van het motoranker. Een omhullende bak voor het opvangen van rondvliegend water en slijpsel is noodzakelijk. Verdere bouwgegevens moeten natuurlijk in een kort artikel achterwege worden gelaten: enige ervaring op knutselgebied is absoluut noodzakelijk. Wellicht dat de bouw van een dergelijke slijpinrichting — speciaal voor slijpplaatjes! — iets is voor de actieve afdelingen.

5e. Wanneer het ruwe slijpen tenslotte achter de rug is, gaan we fijnslijpen als voorbereiding voor het polijsten. Beslist het beste hiervoor is *fijn, geslibd amaril*, b.v. 60 minuten geslibd. Laat U niets anders aanpraten. Fijn gesteentepoeder kunt U toch niet vervaardigen, noch zuiveren; de fijnste carborundum geeft nog steeds *krassen*, amaril daarentegen slechts ondiepe putjes. We slijpen deze fase in elk geval uit de hand op glas, onder toevoeging van veel water. Duur van de bewerking: 3 à 5 minuten, al naar de grootte van de steen. Deze is nu geschikt om gepolijst te worden.

Dit *kan* tamelijk vlug gebeuren met de methode van Wind, of met behulp van pek, polijstrood en water. Als voorbeeld zij gegeven, dat schrijver een astronomische spiegel van 30 cm diameter binnen 4 uren had uitgepolijst! Polijstrood kan men betrekken bij drogist of spiegelglasslijperij; het moet echter altijd door slibben gereinigd worden en dan nog krijgt men vaak op haast onbegrijpelijke wijze *krassen*.

Een eenvoudiger methode is, dat men de steen niet polijst, maar eenvoudig enige tijd stevig wrijft op fijn tekenpapier, waaronder wat kranten zijn gelegd. Zo nodig kan men door lakken met verdunde blanke celluloselak een buitengewoon mooi effect krijgen, waardoor de kleuren — net als met water — verdiept worden, maar nu blijvend. Op het fotograferen van aldus bewerkte stenen, speciaal met *Kodachrome*-film, hoopt Schr. later nog eens terug te komen.

Hilversum, Juni 1948.